

Ryhmä I: Jatko-opiskelija-foorumi

Ensimmäinen ryhmä oli varta vasten maantien jatko-opiskelijoille suunniteltu jatko-opiskelija-foorumi. Tämä tilaisuus oli ilmeisesti ensimmäinen, jossa pyrittiin aktiivisesti toteuttamaan maantieteen alalta laaditun jatkokoulutuskartoituksen suosituksia (Paasi, A, 1989, Maisterista tohtoriksi?) ja annettiin nuorille tutkijoille mahdollisuus esitellä ajatuksiaan tutkijanurasta, tutkimuksesta ja maantieteestä ylipäätään. Ajatuksen tällaisen foorumin organisoimiseen sain keväällä 1989 Coventryssä pidetystä IBG:n vuositapaamisesta, jossa olin esitelmöimässä. Muutamien sikäläisten kollegoiden suosituksesta pistäydin kuuntelemaan post graduate -ryhmän toinen toistaan innostuneempia jatko-opiskelijoita. Ainoa johtopäätös oli, että tällainen foorumi tarvitaan myös Suomen maantieteen päiville.

Varsinaiset työryhmään pyydetty alustukset muodostuivat luonnonmaantieteen, suunnittelu- ja kulttuurimaantieteen näkökulmista rakennetuista esityksistä. Alustusten perustaksi esittelin tekemäni jatkokoulutuskartoituksen tuloksia ja sen perustalta tehtävissä olevia johtopäätöksiä.

Luonnonmaantieteen näkökulmasta jatkokoulutuskysymystä arvioi FK Atte Korhola Helsingin yliopiston maantieteen laitokselta. Hän arvioi kriittisesti luonnonmaantieteen haasteita korostaen vahvan perustutkimuksen, teoreettisen taustan syventämisen (filosofia, metodologia, kritiikki) sekä ympäristötutkimuksen merkitystä. Edelleen hän korosti induktiivisen tutkimuksen rinnalla voimakkaasti myös hypoteesien merkitystä sekä emansipaatiota itseisarvoisesta tekniikoiden käsittelystä. Korholan puheenvuoro oli hyvin haasteellinen, sillä toistaiseksi ei suomalaisessa luonnonmaantieteessä ole juurikaan harjoitettu teoreettista pohdintaa. Tämä on käsitykseni mukaan syynä siihen, että luonnontutkimus ja kulttuurimaantieteellinen tutkimus ovatkin lipuheet yhä kauemmaksi toisistaan. Tarvitaan siis yhteistä »kieltä», jonka avulla tutkijat voivat kommunikoida. Tämä kieli ei kuitenkaan voi olla naturalismi jos aiomme pysyä maantieteen kansainvälisen kehityksen perässä.

Ryhmän toisen alustuksen esitti FL (väit.) Harry Schulman. Hän kertoi paitsi opiskelustaan NordPlanin tutkijakoulutusohjelmassa Tukholmassa, myös käsityksiään soveltavan maantieteen luonteesta. Hän erottaa toisistaan esineellisen, funktionaalisen ja normatiivisen todellisuuden, joihin kuhunkin liittyy toisistaan poikkeavia kä-

sityksiä tiedon luonteesta, totuudesta, arvoista, tilasta ja kielen roolista. Postmodernissa tilanteessa emme voi pitäytyä ainoastaan tiettyyn todellisuuden tulkintaan ja sen edustamiin käsityksiin em. seikoista. Näitä työryhmässä esittämiään ajatuksia Schulman on kehittänyt joulukuun puolivälissä tarkastetussa väitöskirjassaan.

Ryhmän kolmas puheenvuoro oli FM Jussi Jauhiaisella: hän arvioi kulttuurimaantieteen näkökulmasta omaa jatko-opiskeluprosessiaan, siihen liittyneitä vaikeuksia ja mahdollisuuksia voittaa nämä vaikeudet. Maantiede on kansainvälinen tiede ja aktiivisesti Euroopan maantieteen opiskelijoiden (EGEA) toiminnassa vaikuttanut Jauhainen kaipasi myös suomalaiselta maantieteeltä kansainvälistä otetta. Jauhainen itse hakee tällaista otetta espanjalaisesta, humanistisesti sävytetyneestä maantieteestä opiskellessaan Barcelonan yliopistossa.

Alustusten pohjalta käyty verraten vilkas keskustelu — jota tässä ei tietysti ole mahdollista laajasti luonnehtia — osoitti, että tämän kaltaiselle nuorten tutkijoiden foorumille on myös suomalaisessa maantieteessä olemassa selkeä tarve. Nuorille tutkijoille tulee antaa mahdollisuus pitää esitelmiä ja keskustella oman alan ammattilaisten joukossa — maantieteilijöille parhaan tilaisuuden tällaiseen toimintaan tarjoavat juuri Maantieteen Päivät. Samoin heidän pitää tietysti tottua julkaisemaan kirjoituksiaan, mikä luontevasti onnistuu oman tiedeyhteisön tukemana.

Työryhmyöskentelyn perusteella oli hienoa nähdä, että sekä luonnon-, kulttuuri- että suunnittelumaantieteen edustajat pystyvät keskustelemaan ilman vastakkainasetteluja, kiihkkotomasti ja omaa häntää nostamatta tieteenalan yleisistä teoreettis-metodologisista peruskysymyksistä. Tiedeinstituutioon aikojen kuluessa rakentuneet rajaukset luonnon ja kulttuurintutkimuksen välillä eivät ilmenneet pyrkimyksinä rajata joi-takin asioita ulos maantieteestä tai vastaavasti pyrkimyksinä vakuutella sitä, miten koko maantiede kuuluu niihin ja niihin tieteesiin, eikä niihin ja niihin. On toivottavaa, että tällainen positiivinen metodologinen pluralismi voisi syntyä ja säilyä myös instituutioon piirissä pidempään ryvetyneiden tutkijoiden keskuudessa.

Suomen yliopistoissa maantieteen ammattilaisia on vähän. Jatko-opiskelija foorumi mahdollistaa sen, että maantieteen päivilläkään ei vuodesta toiseen tarvitse olla esiintymässä samojen kasvojen. Kuten Johnston (Geography and geo-

graphers, 1987) korostaa, uudet tutkijasukupolvet tuovat usein innovaatiot tullessaan — siihen pitää useinkin jäykkärakenteisen tiedeinstituution vain antaa mahdollisuus. Oulun päivillä tehdyn 'kokeilun' perusteella on siis todettava, että maantieteen alan jatkokoulutuksen kehittämiseksi olisi hyvin hyödyllistä perustaa Maantieteen päiville yksi *pysyvä* työryhmä, jossa uudet sukupolvet — liseniaatin tutkimuksiaan ja väitöskirjojaan tekevät tutkijat — voisivat esitellä töitään

muille tutkijoille ja saada niistä kommentteja. Tämä auttaisi heitä integroitumaan maantieteilijäyhteisöön — ei kritiikittömästi vaan nimenomaan maantieteen identiteettiä ja omaa tutkijaidentiteettiä selkiyttävällä tavalla. Toivottavasti tämä haaste otetaan vastaan jo seuraavilla Maantieteen päivillä syksyllä 1991.

ANSSI PAASI

Maantieteen laitos, Oulun yliopisto